

A TUDOMÁNY KAPUJÁBAN

Civilizációs háború a szomszédban?

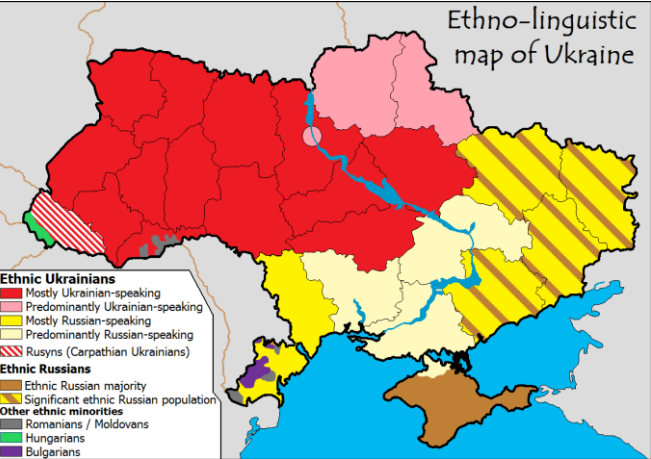
Az orosz-ukrán háború kulturális hatásainak vizsgálata

Nagy Levente
Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Az orosz-ukrán háború említésekor sokan hajlamosak azonnal a harctéri eseményekre, netán a gazdasági hatásokra asszociálni, ugyanakkor a többség nem foglalkozik a konfliktus kulturális hatásaival. Ez egy nagy hiba, hiszen a kelet-európai régió biztonságpolitikáját a jövőben alapvetően a társadalomban végbement változások fogják meghatározni, a most elszenvedett sérelmek adhatnak okot egy újabb konfliktus kirobbanására.

Civilizációs küzdelem okai

Ukrajna területén jelenleg egy törésvonal konfliktus, egy szláv belharc dúl, melynek a történelmi gyökerei egészen a Szovjetunió felbomlásáig vezethetők vissza, és a konfliktus több lépcsőben, napjainkig eszkalálódik. A Krím-félsziget 2014-es oroszországi annektálására feléledt az ukrán nacionalizmus, megkezdtek a poszt szovjet kultúrkörből való kiválást, és célul tűzték ki egy önálló, független, etnikailag homogén Ukrajna létrehozását. A folyamat 2018-19 között gyorsult fel leginkább, amikor is végbement az autokefália az ukrán ortodox egyházban, kialakult a Moszkvától független ukrán nemzeti egyház, illetve amikor elfogadták az ukrán állami nyelvtörvényt, mellyel kezdetét vette az erőszakos ukránosítás. Az Orosz Föderáció ugyanakkor nem szándékozott lemondani a hátárán kívül rekedt orosz kisebbségről, ezért, hivatalos narratívájuk szerint, különleges hadműveletet indított, aminek célja egyértelműen Ukrajna visszaintegrálása lett volna az orosz kultúrkörbe.

1.sz. ábra: Ukrajna etnikai összetétele; Forrás: <https://ungparty.net/blog/ukrajna-etnikai-terkepe/>

Civilizációs küzdelem kibontakozása

A konfliktus a Nyugat állásfoglalásával vált igazán kiterjedté, hiszen most már nem csak az orosz pánszlávizmus ellen küzdő országok (Ukrajna, balti államok, Lengyelország), hanem egy másik kultúrkör, a nyugati civilizáció is érintetté vált, ezzel a konfliktus világméretűvé eszkalálódott. Ugyanakkor érdekes azt is megfigyelni, hogy azok az országok, melyek kulturális alapon nem érzik érintettnek magukat a háborúban, továbbra is gazdasági, geopolitikai érdekeik alapján politizálnak, és a konfliktus mielőbbi lezárását sürgetik.

A civilizációs küzdelem

A civilizációs küzdelem legkedveltebb eszköze, melyet az országok nagyobb része alkalmaz, az a másik fél kultúrájának, nézőpontjának teljesen figyelmen kívül hagyása, és a lehető legnagyobb mértékben való elhallgattatása. Ez a média cenzúrázását jelenti, láthatjuk, hogy a nyugati médiumokban nagyon kevés teret kapnak a mainstream felfogástól eltérő vélemények, sőt, a hivatalos orosz sajtót nem is lehet elérni az Európai Unió területéről. Ugyanakkor az oroszok is hasonlóan korlátozzák a szólásszabadságot, a kormánzatnak nem tetsző véleményért súlyos büntetést lehet kapni. Továbbá a multinacionális vállalatok kivonulását is ezen harc részeként kell értelmezni, hiszen az intézkedés a társadalom ellen irányul, azt szándékszik megtörni. A legnagyobb változások mégis a szovjet történelem megítélésében következtek be. Oroszországban a szovjet hagyaték reneszánszát éli, a korábbi kommunista rendszerhez köthető jelképek és szimbólumok a nacionalizmus szellemében születnek újjá, a Birodalmuk egységének megtestesítőjeként tekintenek rájuk. E mögött egy erős politikai akarat húzódik, melynek célja egyfelől, hogy erős társadalmi támogatottságot szerezzenek a hódító háborúhoz, másfelől pedig az orosz nép kulturális identitását kívánják erősíteni, megtörve ezzel az 1991-óta tartó nyugatosodási trendet.

2.sz. ábra: Orosz Babuska; Forrás:Telex: [Az orosz invázió szimbólumává vált Z Nagy: egyáltalán nem támogatja a háborút](#)

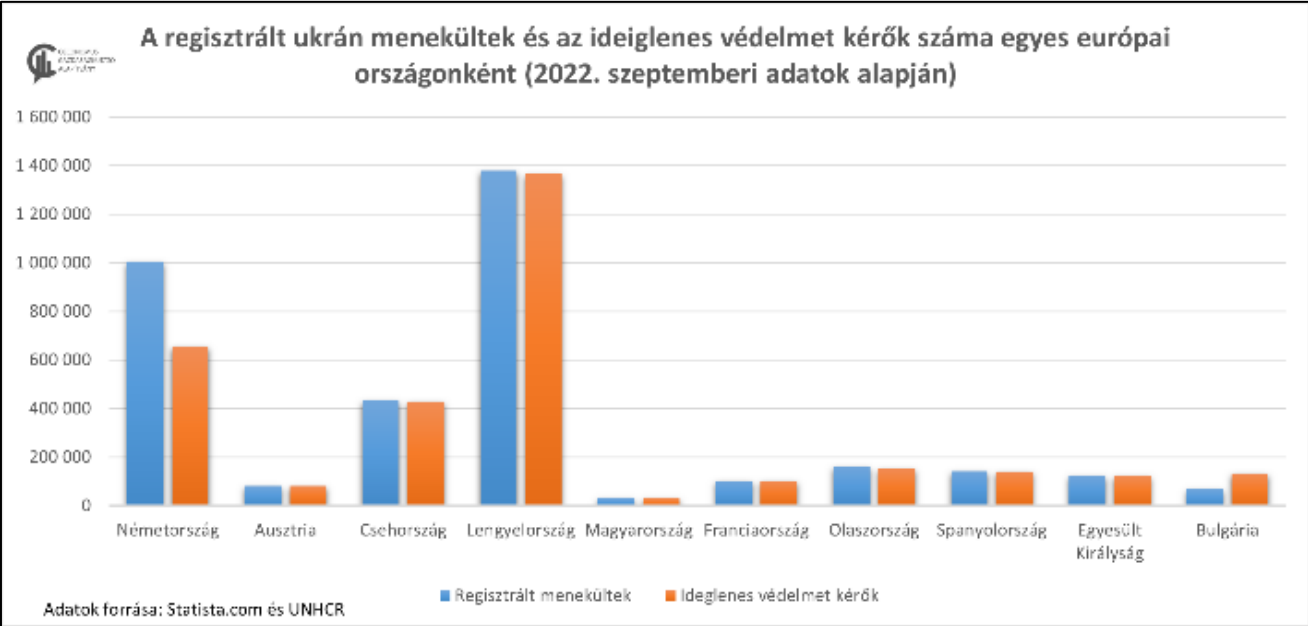
Ezzel szemben a többi kelet-európai szláv államban éppen ezen folyamatok fordítottját láthatjuk kibontakozni, az orosz emlékműexporttal szemben megkezdődött a szovjet emlékművek lerombolása, az orosz történelemhez köthető személyek neveinek utcátáblákról való eltávolítása, sőt, Ukrajna több orosz és fehérorosz író művét is indexre tette, és az orosz zene is tiltólistára került. Nyugat Európában is megpróbálkoztak többben az oly neves írók, mint például Dosztojevszkij tiltásával, de ezen intézkedések a társadalmi elégedetlenség hatására jórészt megbuktak. Egyedül csak az összeurópai kulturális eseményekből lettek kizorítva az oroszok, nem indulhattak például az Eurovíziós Dalfesztiválon vagy a Velencei Biennálén. Világosan láthatjuk tehát, hogy Oroszország és a Nyugat között egyre jobban mélyül a kulturális szakadék.

3.sz. ábra: A barátságot szimbolizáló emlékmű lebontása; Forrás:Telex: [Elbontották az orosz-ukrán barátságot szimbolizáló szovjet emlékművet Kijevben](#)

A kultúra mint fegyver

Nagyot tévednénk, ha azt hinnénk, hogy a kultúra a háborúnak csakis áldozata lehet; fegyverként is funkcionálhat, mely nagymértékben befolyásolhatja a konfliktus kimenetelét. Németország például kísérletet tett Odessza óvárosának világörökséggé való nyilvánítására, mely kiváló lehetőséget teremtett volna a zavartalan fegyverexport lefolytatására. De az Eurovíziós Dalfesztivál győztes együttese is közvetlenül támogatja az ukrán hadsereget, fellépéseikkel a seregnek gyűjtenek anyagi forrásokat, illetve az Ukrajnától távoli régiókban is próbálják felkelteni az érdeklődést az ukrán szabadságharc iránt.

4.sz. ábra: Ukrán menekültek száma Európában; Forrás: [Ukrán menekültek Európában – mi várható a lengyel és a német munkaerőpiacon? - Oeconomus](#)

